dr hab. Anna Dargiewicz, prof. UWM
Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie
Wydział Humanistyczny
Instytut Językoznawstwa
Katedra Języka niemieckiego
ul. Kurta Obitza 1, pok. 347
10-725 Olsztyn

Recenzja

rozprawy doktorskiej Pani mgr Anny Cetnarowskiej pt. „*Interferencja językowa w nauce języka angielskiego przez polskich studentów. Analiza błędów leksykalnych i morfosyntaktycznych*“ (napisanej pod kierunkiem prof. dr hab. Marioli Wierzbickiej.

Przedłożona do recenzji rozprawa doktorska Pani mgr Anny Cetnarowskiej jest wartościowym studium z zakresu językoznawstwa stosowanego, glottodydaktyki oraz badań nad przyswajaniem języka drugiego (Second Language Acquisition). Autorka podejmuje problem interferencji językowej występującej w procesie nauki języka angielskiego przez polskich studentów, koncentrując uwagę na błędach leksykalnych i morfosyntaktycznych wynikających z oddziaływania języka ojczystego. Problematyka ta należy do istotnych zagadnień współczesnej lingwistyki stosowanej, ponieważ pozostaje bezpośrednio związana zarówno z opisem mechanizmów nabywania języka obcego, jak i z praktyką dydaktyczną.

1. Kontekst językoznawczy i miejsce pracy w badaniach nad interferencją językową

Rozprawa wpisuje się w nurt badań nad transferem międzyjęzykowym, analizą błędów oraz teorią interjęzyka, rozwijanych od drugiej połowy XX wieku przez takich badaczy jak Uriel Weinreich, Stephen Pit Corder, Larry Selinker, Terence Odlin czy Rod Ellis. Autorka osadza swoje rozważania w szerokim kontekście badań międzynarodowych i krajowych, koncentrując się przede wszystkim na językoznawczym i glottodydaktycznym wymiarze interferencji językowej. Przyjęta perspektywa badawcza pozwala na ukazanie zjawiska zarówno jako mechanizmu językowego, jak i istotnego czynnika wpływającego na proces uczenia się języka obcego.

Na szczególne podkreślenie zasługuje fakt, że Autorka nie ogranicza się do syntetycznego omówienia stanu badań, lecz wskazuje również na istniejące luki badawcze. Przekonująco argumentuje potrzebę pogłębionych analiz interferencji językowej w odniesieniu do polskich użytkowników języka angielskiego, zwłaszcza w zakresie jakościowego i ilościowego opisu

błędów interferencyjnych. Tym samym recenzowana rozprawa podejmuje aktualny i naukowo uzasadniony problem badawczy, którego znaczenie wykracza poza wymiar czysto teoretyczny i obejmuje także praktykę dydaktyczną.
Szczególnie interesujące wydaje się skoncentrowanie uwagi na grupie polskich studentów uczących się języka angielskiego oraz próba systematycznego opisu najczęściej występujących błędów interferencyjnych. Praca ma charakter nie tylko deskryptywny, lecz również diagnostyczny i aplikacyjny, ponieważ uzyskane wyniki mogą zostać wykorzystane przy projektowaniu skuteczniejszych strategii nauczania języka angielskiego.

Przedłożona do oceny rozprawa liczy 234 strony. Struktura pracy jest logiczna, przejrzysta i zgodna z klasycznym układem badań empirycznych. Obejmuje spis treści, wstęp (s. 1–11), część teoretyczną poświęconą zagadnieniom transferu językowego, analizy błędów oraz interjęzyka (rozdziały 1–2, s. 12–91), część empiryczną (rozdziały 3–6, s. 92–208), podsumowanie i wnioski (s. 209–211), bibliografię (s. 212–225), spisy tabel i wykresów (s. 226–227) oraz aneks zawierający wykorzystany w badaniach kwestionariusz ankiety (s. 228–232). Praca zawiera również streszczenie w języku angielskim (s. 233–234).
Na uznanie zasługuje bardzo dobra organizacja wywodu naukowego. Każdy rozdział poprzedzony jest krótkim wprowadzeniem określającym jego cele i zakres problemowy, a kończy się syntetycznym podsumowaniem najważniejszych ustaleń. Rozwiązanie to znacząco podnosi przejrzystość pracy i ułatwia odbiorcy śledzenie toku rozumowania Autorki.

2. Część teoretyczna

Rozdziały teoretyczne pracy stanowią solidną podstawę dla dalszych analiz empirycznych. Autorka prezentuje szeroki przegląd literatury przedmiotu dotyczącej interferencji językowej, analizy błędów oraz procesu przyswajania języka obcego. Szczegółowo omawia podstawowe pojęcia terminologiczne, przedstawia najważniejsze kierunki rozwoju badań nad transferem językowym oraz wskazuje ich znaczenie dla współczesnej glottodydaktyki.
W rozdziale pierwszym Doktorantka przedstawia wieloaspektowe ujęcie zjawiska interferencji językowej. Omawia zarówno jego podstawy teoretyczne, jak i psycholingwistyczne, społeczne oraz edukacyjne uwarunkowania. W sposób uporządkowany prezentuje rozwój koncepcji transferu językowego, analizę kontrastywną, analizę błędów oraz teorię interjęzyka, wskazując ich wzajemne powiązania i znaczenie dla badań nad nauką języków obcych.
Rozdział drugi poświęcony został problematyce błędu językowego. Autorka przedstawia ewolucję podejść do błędów językowych – od perspektywy strukturalistycznej po współczesne

ujęcia komunikacyjne i kognitywne – oraz omawia różnorodne klasyfikacje błędów funkcjonujące w literaturze przedmiotu. Pozwala to na stworzenie spójnych podstaw metodologicznych dla późniejszej analizy materiału empirycznego.
Na uwagę zasługuje umiejętne połączenie klasycznych koncepcji analizy kontrastywnej z teorią interjęzyka. Dzięki temu błędy językowe nie są traktowane wyłącznie jako odstępstwa od normy językowej, lecz jako naturalny element procesu uczenia się i świadectwo kształtowania się kompetencji językowej uczących się.

Autorka wykazuje bardzo dobrą orientację w literaturze przedmiotu oraz umiejętność krytycznego korzystania z opracowań naukowych. Dobór literatury należy uznać za trafny i reprezentatywny dla podjętej problematyki.
Pewien niedosyt może budzić miejscami nadmiernie referencyjny charakter niektórych fragmentów teoretycznych. W kilku miejscach własny komentarz interpretacyjny Autorki mógłby zostać silniej wyeksponowany. Uwaga ta ma jednak charakter dyskusyjny i nie wpływa na wysoką ocenę tej części rozprawy.

3. Część empiryczna

Najbardziej wartościową część dysertacji stanowią rozdziały empiryczne. Autorka przeprowadziła analizę materiału językowego pochodzącego z wypowiedzi pisemnych studentów uczących się języka angielskiego. Szczegółowej analizie poddano błędy leksykalne oraz morfosyntaktyczne, których źródłem jest interferencja języka polskiego.
Pozytywnie należy ocenić staranne przygotowanie procedury badawczej. Cele, pytania oraz hipotezy badawcze zostały sformułowane jasno i konsekwentnie realizowane w kolejnych etapach analizy. Doktorantka wykazuje świadomość metodologiczną oraz umiejętność krytycznej interpretacji uzyskanych wyników.
Rozdział metodologiczny zawiera szczegółową charakterystykę grupy badawczej, materiału empirycznego oraz zastosowanych narzędzi badawczych. Pozytywnie należy ocenić połączenie analizy ilościowej i jakościowej, które umożliwiło zarówno określenie częstotliwości występowania błędów interferencyjnych, jak i wyjaśnienie mechanizmów odpowiedzialnych za ich powstawanie. Istotnym walorem metodologicznym jest również wskazanie ograniczeń przeprowadzonego badania oraz ostrożność w formułowaniu wniosków.
Za szczególnie istotny należy uznać rozdział czwarty, w którym przedstawiono wyniki analizy ilościowej i jakościowej błędów interferencyjnych. Autorka dokonuje nie tylko ich klasyfikacji, lecz także podejmuje próbę interpretacji mechanizmów transferu międzyjęzykowego

odpowiedzialnych za ich pojawianie się. Na uwagę zasługuje również wykorzystanie zmodyfikowanej klasyfikacji błędów interferencyjnych opartej na propozycji Zyberta (1999), dostosowanej do specyfiki analizowanego materiału badawczego.

Analiza materiału została przeprowadzona konsekwentnie i z dużą dokładnością. Doktorantka nie poprzestaje na identyfikacji poszczególnych błędów, lecz dąży do wyjaśnienia mechanizmów odpowiedzialnych za ich powstawanie. Szczególnie cenne jest ukazanie zależności pomiędzy właściwościami strukturalnymi języka polskiego a określonymi typami błędów pojawiających się w języku angielskim. Liczne przykłady zaczerpnięte z materiału badawczego skutecznie ilustrują omawiane zjawiska i wzmacniają argumentację przedstawionych wniosków.

W rozdziale piątym Doktorantka analizuje zależności pomiędzy liczbą błędów interferencyjnych a wybranymi zmiennymi indywidualnymi, takimi jak poziom kompetencji językowej, świadomość metajęzykowa czy sposoby udzielania informacji zwrotnej przez nauczycieli. Analiza ta stanowi interesujące uzupełnienie wcześniejszych ustaleń i pozwala spojrzeć na zjawisko interferencji językowej z perspektywy czynników mogących wpływać na częstotliwość występowania błędów. Przedstawione wyniki nie mają charakteru wyłącznie opisowego, lecz zostały osadzone w kontekście współczesnych badań nad przyswajaniem języka obcego, co pozwala na ich szerszą interpretację.

Na szczególne uznanie zasługuje świadome ograniczenie interpretacji wyników do poziomu analizy opisowej oraz wyraźne podkreślenie, że uzyskane rezultaty nie stanowią podstawy do formułowania uogólnień statystycznych. Świadczy to o dojrzałości metodologicznej Autorki i odpowiedzialnym podejściu do procesu badawczego.

Rozdział szósty poświęcony został implikacjom glottodydaktycznym. Autorka proponuje szereg rozwiązań dydaktycznych ukierunkowanych na ograniczanie błędów interferencyjnych, odwołując się m.in. do koncepcji translanguaging, mediacji językowej oraz założeń neurodydaktyki. Dzięki temu praca zyskuje dodatkowy wymiar praktyczny i może stanowić cenne źródło inspiracji dla nauczycieli języka angielskiego oraz osób zajmujących się dydaktyką języków obcych.

Istotnym atutem części empirycznej jest również wysoka kultura prezentacji materiału badawczego. Liczne tabele, diagramy i wykresy nie pełnią jedynie funkcji ilustracyjnej, lecz stanowią ważny element organizacji i interpretacji danych. Dzięki syntetycznym zestawieniom wyników oraz konsekwentnej organizacji materiału badawczego Autorce udało się zachować przejrzystość wywodu pomimo znacznej liczby analizowanych przykładów, co ułatwia odbiorcy śledzenie toku analiz i właściwą interpretację uzyskanych rezultatów.

4. Uwagi krytyczne i redakcyjne

Recenzowana rozprawa prezentuje wysoki poziom merytoryczny. Uwagi mają charakter dyskusyjny i nie wpływają na jej ogólną ocenę.

Po pierwsze, większe wyeksponowanie w niektórych miejscach części teoretycznej własnych interpretacji Autorki mogłoby dodatkowo podkreślić samodzielność badawczą.

Po drugie, interesującym rozwinięciem badań byłoby zastosowanie bardziej zaawansowanych metod statystycznych, które pozwoliłyby na weryfikację zależności pomiędzy analizowanymi zmiennymi na większej próbie badawczej.

Po trzecie, w pracy występują sporadyczne uchybienia redakcyjne i stylistyczne, które jednak nie utrudniają odbioru tekstu i nie wpływają na wartość naukową rozprawy.

Wskazane uwagi nie podważają poprawności metodologicznej badań ani trafności sformułowanych wniosków.

5. Ocena końcowa

Rozprawa doktorska Pani mgr Anny Cetnarowskiej stanowi wartościowe i samodzielne opracowanie naukowe poświęcone problematyce interferencji językowej w nauce języka angielskiego przez polskich studentów. Autorka wykazała się bardzo dobrą znajomością literatury przedmiotu, umiejętnością samodzielnego prowadzenia badań oraz poprawnego formułowania wniosków.

Na szczególne podkreślenie zasługują: trafny wybór problematyki badawczej, poprawnie skonstruowana metodologia, rzetelna analiza materiału empirycznego oraz praktyczne znaczenie uzyskanych wyników dla glottodydaktyki i dydaktyki języków obcych.

Dodatkowym walorem rozprawy jest staranna i przejrzysta prezentacja wyników badań z wykorzystaniem tabel, diagramów i wykresów, które porządkują prezentowany materiał, zwiększają czytelność analiz oraz ułatwiają śledzenie toku rozumowania Autorki.

Przeprowadzone badania potwierdzają, że interferencja języka polskiego pozostaje istotnym czynnikiem wpływającym na produkcję językową osób uczących się języka angielskiego. Autorce udało się zidentyfikować najważniejsze mechanizmy prowadzące do powstawania błędów interferencyjnych oraz wskazać możliwe sposoby ich ograniczania w praktyce dydaktycznej.

Uzyskane wyniki nie tylko wzbogacają wiedzę dotyczącą transferu międzyjęzykowego, lecz także posiadają istotny potencjał aplikacyjny, mogąc znaleźć zastosowanie w praktyce

dydaktycznej oraz stanowić punkt wyjścia do dalszych badań nad procesem przyswajania języka angielskiego przez polskich użytkowników.

6. Wniosek

Na podstawie przeprowadzonej analizy stwierdzam, że przedłożona do oceny rozprawa doktorska Pani mgr Anny Cetnarowskiej pt. „*Interferencja językowa w nauce języka angielskiego przez polskich studentów. Analiza błędów leksykalnych i morfosyntaktycznych*“ spełnia wymagania określone w art. 187 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. 2024 poz. 1571 z późn. zm.). W związku z powyższym wnioskuję o dopuszczenie Pani mgr Anny Cetnarowskiej do dalszych etapów postępowania w sprawie nadania stopnia doktora.

Olsztyn, dnia 14. sierpnia 2026 roku dr hab. Anna Dargiewicz, prof. UWM